KIRJALLINEN KYSYMYS

Pohjoismaiden neuvosto

E 3/2021

Tekijä Kjell-Arne Ottosson (KD)

Vastaanottaja Norjan hallitus

Norjan hallitukselle

Kirjallinen kysymys suljetusta rajasta

Norjan ja Ruotsin välinen raja on ollut suljettuna pian vuoden, mikä aiheuttaa meille rajaseudulla asuville ja työskenteleville monenlaisia ongelmia. Pohjoismaiden ministerineuvoston visio Pohjolasta maailman kestävimpänä ja integroituneimpana alueena tuntuu olevan kauempana kuin koskaan. Norjan 29. tammikuuta 2021 käyttöön ottamat uudet rajoitukset Ruotsin rajalla ovat pahentaneet asiaa entisestään.

Uusilla 29. tammikuuta käyttöön otetuilla rajoituksilla Norjan valtio on siis sulkenut rajansa ruotsalaisilta rajatyöntekijöiltä, jotka jäävät ilman sosiaalista turvaverkkoa. He eivät saa korvausta työnantajalta, Norjan sosiaaliturvaviranomaiselta (NAV) tai Ruotsin vakuutuskassalta. Sekä NAV että työnantajat ovat kehottaneet rajatyöntekijöitä pitämään lomaa. Koska rajan päivittäin ylittäviä työntekijöitä on erittäin paljon, monet kotitaloudet jäävät kokonaan ilman tuloja.

Monet yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten alojen työntekijät, joilla on lupa rajan ylittämiseen, joutuvat nyt kulkemaan töihin kiertoteitse, koska monet rajanylityspaikat on suljettu. Esimerkiksi Römskogissa sairaanhoitajana työskentelevän naapurini työmatka on normaalisti 25 km. Nyt hän joutuu kulkemaan Örjen kautta, jolloin matka yhteen suuntaan on 80 km. Eikä hän ole ainoa, vaikka kyse on Norjan tarvitsemasta tärkeästä työvoimasta.

Erään täällä Ruotsin puolella asuvan perheen talolle vievä tie kulkee muutaman sadan metrin matkalta Norjan kautta. Heillä on lupa ylittää raja, mutta myös heidän on nyt kuljettava Örjen kautta. Heillä on siten taitettava 80 km:n matka käydessään postilaatikolla tai jäteastialla. Hehän eivät saa ylittää rajaa kotinsa läheisyydessä.

Viime perjantai-iltana tulin ajatelleeksi, miten heidän käy, jos he tarvitsevat ambulanssia tai pelastuspalvelua? Lauantaiaamuna soitin Årjängin kunnan pelastuspäällikölle ottaakseni siitä selvää. Pelastuslaitoksen saamien tietojen mukaan puomit antavat periksi, jos niitä päin ajetaan paloautolla. Kukaan ei kuitenkaan ollut ajatellut ambulanssia. Puomit eivät anna periksi ambulanssille, ja puomien avaamiseen tarvitaan apua. Kukaan ei ollut ajatellut asiaa, kun Ruotsi ilmoitti fyysisistä esteistä.

Noin puoli tuntia sitten minulle soitti eräs Römskogissa asuva nainen, joka mietti miten hänen tulisi toimia iäkkäiden vanhempiensa kanssa. Hän on vanhempiensa ainut lapsi ja koko muu perhe asuu Norjassa. 85- ja 90-vuotiaat vanhemmat asuvat Ruotsin puolella Töcksforsissa eikä heillä siis ole Ruotsissa muita omaisia. Mitä tapahtuu, jos jompikumpi vanhemmista sairastuu äkillisesti? Miten nainen tällöin pääsisi heidän luokseen? Eräs toinen nainen kysyi minulta viikonloppuna, mitä hänen pitäisi tehdä, koska asuu itse Norjassa ja hänen vanha äitinsä Ruotsissa. Äidillä on juuri todettu vakava syöpä, johon ei ole muuta hoitoa kuin kipua lievittävä lääkitys. Nainen ei siis pääse tapaamaan kuolevaa äitiään. Voisin luetella useita samanlaisia tarinoita. Elämme symbioosissa rajan molemmin puolin, mutta tätä on ulkopuolisen varmasti vaikea ymmärtää. Omalla lähialueellani on 16 kotitaloutta, joista kuudesta käydään päivittäin töissä rajan toisella puolella, mikä edustaa melko hyvin tilannetta raja-alueella.

Tilanne on kestämätön. Raja-alueittemme yhtenäisyyttä vahingoitetaan vakavasti. Ihmiset ovat epätoivoisia, he menettävät työnsä ja toimeentulonsa eivätkä saa tavata omaisiaan. Seuraukset saattavat tuntua kaikkialla yhteiskunnassa.

Koronaan sairastumista ei aiheuta rajan ylittäminen vaan etäisyyssuositusten laiminlyönti, oltiinpa kummalla puolen rajaa tahansa. Tartuntaa ei levitä kansa vaan yksittäiset ihmiset, kansalaisuudesta riippumatta.

Toivon epätoivon vimmalla, että rajanylityspaikat voidaan pian taas avata. Rajavalvonnassa on pandemian aikana ollut paljon toivomisen varaa – se on ollut sekä mielivaltaista että ennalta arvaamatonta. Rajatyöntekijät tekevät parhaansa ottaakseen selvää kulloinkin voimassa olevista laeista ja määräyksistä sekä Norjaan tarvittavista matkustusasiakirjoista. Valtiopäiväedustajana saan jatkuvasti yhteydenottoja ihmisiltä, jotka kertovat, etteivät rajaa valvovat poliisit tai kodinturvasotilaat tiedä näistä asioista tarpeeksi.

Valitettavasti viime aikoina moni on käännytetty rajalla, vaikka he ovat täyttäneet kaikki vaatimukset. Syynä on yksinkertaisesti ollut rajaa valvovan poliisin tai sotilaan tiedonpuute. Vielä kauheampaa on, että toisinaan poliisi – nousematta lasikopistaan – antaa autojen ohittaa rajanylityspaikan. Me tarvitsemme selkeät ohjeet rajalle, olipa kyseessä tavalliset rajatyöntekijät tai yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten alojen työntekijät, joita koskevat osittain eri määräykset. Toiminnan tulee sujua määräysten mukaisesti eikä virantoimituksessa olevien rajavalvojien tiedon perusteella.

Mainittakoon myös, että Ruotsissa asuvat Norjan kansalaiset ovat voineet ylittää rajan uusiakseen passinsa, mutta heitä ei ole päästetty Norjassa poliisiasemalle, josta he ovat varanneet ajan, koska he eivät ole olleet karanteenissa. Kyseessä olevat henkilöt työskentelevät kuitenkin yhteiskunnan kannalta kriittisillä aloilla. Siinä ei ole mitään mieltä, että he joutuvat tekemään 900 km:n edestakaisen matkan Tukholman lähetystöön uusiakseen Norjan passinsa sen sijaan, että he voisivat hoitaa asian lähimmällä poliisiasemalla Norjassa, jolloin kilometrejä kertyisi 140.

- Ennen kaikkea kysyn sitä, milloin Norjan hallitus aikoo avata rajan uudelleen ja aloittaa yhdessä Ruotsin hallituksen kanssa tartuntojen torjumiseen tähtäävän työn siten, että raja-aluetta tarkastellaan kokonaisuutena eikä kahtena erillisenä tartuntavyöhykkeenä?
- Lisäksi haluan kysyä, mitä Norjan hallitus tekee sen eteen, että Ruotsin rajaa valvovat henkilö tuntevat kulloinkin voimassa olevat lait ja määräykset?
- Lopuksi haluan kysyä, onko Norjan hallituksen mielestä oikein, että yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten alojen työntekijöiden on matkustettava Norjan Tukholman-lähetystöön uusiakseen passinsa, jota Norjan valtio vaatii maahan saapuvilta?

Tukholmassa 2. helmikuuta 2021

Kjell-Arne Ottosson (KD)